

ЗІГМУНД ФРОЙД УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНА

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою університету

Протокол №10 від
«11» червня 2025 р.

ПТСР, КІПТСР
– ПОГЛЯД НА ТРАВМОФОКУСОВАНУ ПСИХОТЕРАПІЮ
СИЛАБУС

Освітній рівень: Перший (бакалаврський)

Галузь знань: С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»

Спеціальність С4 «Психологія»

Освітньо-професійна програма "Психологія"

Статус дисципліни: вибіркова

Форма навчання: денна

<u>Форма навчання</u>	<u>Курс</u>	<u>Семестр</u>	<u>Лекції (год.)</u>	<u>Практичні (год.)</u>	<u>Самостійна робота студента (год.)</u>	<u>Разом (год.)</u>	<u>Залік (сем.)</u>
<u>Денна</u>	<u>2</u>	<u>4</u>	<u>20</u>	<u>14</u>	<u>56</u>	<u>90</u>	<u>4</u>

1. Загальна інформацію про викладача (лектора, асистента).

Клименко Іван Сергійович

Доктор психологічних наук, завідувач, професор кафедри психології
ЗФУУ

Контактна інформація: e-mail: neffalimm@gmail.com

2. Назва, код дисципліни і кількість кредитів

На вивчення навчальної дисципліни «Психодинамічна психодіагностика» відводиться 90 годин 3 кредити ЄКТС.

3. Час і місце проведення навчальної дисципліни

Вивчення здійснюється протягом 4 семестру на 2-ому курсі навчання.

4. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни

Для успішного засвоєння дисципліни «ПТСР, КПТСР – погляд на травмофокусовану психотерапію» студентам необхідно мати ґрунтовні знання з таких дисциплін:

Пререквізити:

- Анатомія центральної нервової системи та фізіологія вищої нервової діяльності — вивчає будову та функції мозку й нервової системи, що забезпечують регуляцію психічних процесів і поведінки.
- Психодіагностика — формує знання та навички застосування методів оцінки й вимірювання індивідуально-психологічних особливостей людини.
- Основи нейрофізіології — розкривають механізми роботи нервової системи та її роль у регуляції психіки й поведінки.
- Вікова психологія — досліджує закономірності психічного розвитку особистості на різних етапах онтогенезу.

Постреквізити:

Після завершення дисципліни студенти зможуть застосовувати отримані знання у таких предметах та професійних сферах:

- Диференціальна психологія — аналізує індивідуальні відмінності між людьми, їхні здібності, темперамент та особистісні риси.
- Клінічна психологія — дисципліна, що формує знання та навички психодіагностики, психокорекції й психологічної підтримки осіб із психічними та поведінковими розладами.
- Основи психологічного консультування — дисципліна, яка розглядає принципи, методи та етапи надання психологічної допомоги клієнтам у різних життєвих ситуаціях.
- Індивідуальна та групова терапія — це навчальна дисципліна, що вивчає теоретичні засади та практичні методи психотерапевтичної роботи з клієнтами у форматі індивідуальних консультацій та групових занять,

акцентуючи увагу на особливостях міжособистісної взаємодії, динаміці групових процесів та інтеграції різних психотерапевтичних підходів у професійній діяльності психолога.

5. Характеристика навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Психодинамічна психодіагностика» спрямована на формування у здобувачів вищої освіти системних знань про психодинамічні підходи до дослідження особистості та розвиток практичних навичок глибинної діагностики. Вона поєднує класичні положення психоаналітичної теорії з сучасними методами психодинамічного аналізу, що дозволяє виявляти несвідомі процеси, внутрішні конфлікти та захисні механізми. Особливу увагу приділено використанню проєктивних методик, психодинамічних інтерв'ю та клінічних бесід, а також інтерпретації отриманих результатів у консультуванні та психотерапії. Дисципліна забезпечує готовність майбутніх психологів інтегрувати психодинамічні інструменти у професійну діяльність, дотримуючись етичних і правових норм, та сприяє розвитку міждисциплінарної співпраці у сфері клінічної практики й наукових досліджень.

6. Призначення навчальної дисципліни.

Навчальна дисципліна «Психодинамічна психодіагностика» призначена для забезпечення професійної підготовки здобувачів вищої освіти у сфері психології та психотерапії. Вона спрямована на формування знань про психодинамічні концепції особистості, розвиток умінь аналізувати несвідомі процеси, внутрішні конфлікти та захисні механізми, а також опанування методів глибинної діагностики. Дисципліна забезпечує інтеграцію теоретичних положень психоаналітичної традиції з практичними інструментами психодинамічного дослідження, що дозволяє майбутнім психологам ефективно застосовувати діагностичні методи у консультуванні, психотерапії та наукових дослідженнях. Її призначення полягає у розвитку професійної компетентності, етичної відповідальності та готовності до міждисциплінарної співпраці у сфері психічного здоров'я.

7. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти системних знань про посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) та комплексний посттравматичний стресовий розлад (КПТСР), їх клінічні прояви, діагностичні критерії та сучасні підходи до лікування. Дисципліна спрямована на оволодіння методами травмофокусованої психотерапії, розвиток практичних навичок роботи з особами, які пережили травматичні події, а також формування професійної компетентності у сфері психічного здоров'я. Вона забезпечує інтеграцію теоретичних знань із практичними інструментами психотерапевтичної допомоги, сприяє розвитку етичної відповідальності та готовності до міждисциплінарної співпраці.

8. Завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни «ПТСР, КПТСР – погляд на травмофокусовану психотерапію» є:

- Ознайомити студентів із сучасними теоретичними підходами до розуміння посттравматичного та комплексного посттравматичного стресового розладу.
- Сформуванати знання про діагностичні критерії ПТСР та КПТСР відповідно до міжнародних класифікацій (DSM-5, МКХ-11).
- Розкрити принципи та методи травмофокусованої психотерапії, її ефективність і сфери застосування.
- Розвинути практичні навички роботи з клієнтами, які пережили травматичні події, включаючи інтерв'ю, психодіагностику та планування терапевтичної стратегії.
- Сприяти формуванню етичної та професійної відповідальності психолога у роботі з травмованими особами.
- Забезпечити готовність до міждисциплінарної співпраці (психологія, психіатрія, соціальна робота, медицина) у сфері психічного здоров'я.
- Розвинути здатність інтегрувати психотерапевтичні методи з реабілітаційними програмами та соціальною підтримкою.

8.1. У результаті вивчення навчальної дисципліни «Психодинамічна психодіагностика» здобувач вищої освіти повинен

Знати:

- теоретичні основи посттравматичного стресового розладу (ПТСР) та комплексного посттравматичного стресового розладу (КПТСР);
- діагностичні критерії ПТСР та КПТСР відповідно до міжнародних класифікацій (DSM-5, МКХ-11);
- клінічні прояви та особливості перебігу ПТСР і КПТСР;
- принципи та методи травмофокусованої психотерапії, її ефективність та сфери застосування;
- етичні та професійні стандарти роботи з травмованими особами;
- можливості міждисциплінарної співпраці у сфері психічного здоров'я.

Уміти:

- проводити психодіагностику ПТСР та КПТСР із використанням сучасних методів;
- застосовувати техніки травмофокусованої психотерапії у роботі з клієнтами;
- інтерпретувати результати діагностичних інструментів та інтегрувати їх у терапевтичний процес;
- розробляти індивідуальні стратегії психотерапевтичної допомоги особам із ПТСР та КПТСР;
- дотримуватися етичних норм і професійної відповідальності у роботі з травмованими клієнтами;

- співпрацювати з фахівцями інших галузей (психіатрія, медицина, соціальна робота) для комплексної допомоги постраждалим.

9. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні та діагностичні основи ПТСР і КПТСР

Тема 1. Теоретичні засади посттравматичного стресового розладу (ПТСР): поняття, історія, сучасні підходи.

Посттравматичний стресовий розлад розглядається як психічний стан, що виникає після переживання травматичних подій. Історично він був описаний у контексті військових конфліктів та катастроф, а згодом отримав офіційне визнання у міжнародних класифікаціях. Сучасні підходи акцентують увагу на біопсихосоціальній природі ПТСР, поєднуючи нейробіологічні, когнітивні та соціальні фактори. Дослідження показують, що ПТСР має різні форми прояву залежно від індивідуальних особливостей та контексту травми.

Тема 2. Комплексний посттравматичний стресовий розлад (КПТСР): особливості виникнення та перебігу.

КПТСР формується внаслідок тривалого або повторюваного травматичного впливу, що відрізняє його від класичного ПТСР. Він характеризується не лише флешбеками та униканням, а й глибокими порушеннями емоційної регуляції, самооцінки та міжособистісних стосунків. КПТСР часто супроводжується почуттям сорому, провини та відчуттям власної нікчемності. Перебіг розладу є більш складним і потребує довготривалої терапевтичної підтримки.

Тема 3. Клінічні прояви ПТСР та КПТСР: симптоматика, диференційна діагностика.

Клінічні прояви ПТСР включають повторні спогади, кошмари, уникання травматичних нагадувань та гіпернастороженість. КПТСР доповнюється симптомами емоційної дисрегуляції, труднощами у стосунках та негативними переконаннями про себе. Диференційна діагностика передбачає відмежування цих станів від депресії, тривожних розладів та особистісних патологій. Важливим є комплексний підхід, що враховує історію травми та контекст життя пацієнта.

Тема 4. Міжнародні класифікації ПТСР та КПТСР (DSM-5, МКХ-11): критерії та стандарти.

DSM-5 визначає ПТСР як окремий діагноз із чіткими критеріями, тоді як КПТСР у ньому не виділений. МКХ-11, навпаки, включає КПТСР як самостійний розлад із додатковими симптомами. Це відображає різні підходи до розуміння травматичних наслідків у психіатрії. Використання міжнародних класифікацій забезпечує уніфікацію діагностики та сприяє розвитку доказової практики.

Тема 5. Етичні та професійні аспекти роботи з травмованими особами.

Робота з людьми, які пережили травму, потребує особливої етичної чутливості та професійної відповідальності. Важливим є дотримання принципів конфіденційності, недопущення повторної травматизації та повага до особистого досвіду клієнта. Психолог має забезпечувати безпечний простір для терапії та уникати нав'язування власних інтерпретацій. Етичні стандарти визначають якість допомоги та довіру у стосунках із клієнтом.

Змістовий модуль 2. Травмофокусована психотерапія: методи та практика

Тема 6. Основні принципи травмофокусованої психотерапії: концептуальні засади та ефективність.

Травмофокусована психотерапія базується на ідеї безпосереднього опрацювання травматичного досвіду. Її принципи включають безпечність, поступовість та орієнтацію на ресурс клієнта. Ефективність підтверджується численними дослідженнями, які демонструють зниження симптомів ПТСР після терапії. Вона поєднує когнітивні, поведінкові та психодинамічні техніки.

Тема 7. Когнітивно-поведінкові методи у лікуванні ПТСР та КПТСР.

Когнітивно-поведінкова терапія спрямована на зміну дисфункціональних переконань та поведінкових патернів. Вона допомагає клієнтам усвідомити зв'язок між думками, емоціями та діями. У роботі з ПТСР застосовуються техніки експозиції, когнітивної реструктуризації та тренування навичок саморегуляції. КПТСР потребує розширених стратегій, що враховують емоційну дисрегуляцію та міжособистісні труднощі.

Тема 8. EMDR-терапія (десенсибілізація та переробка рухами очей): техніка та застосування.

EMDR є одним із найбільш визнаних методів травмофокусованої терапії. Техніка полягає у стимуляції рухів очей, що сприяє переробці травматичних спогадів. Вона дозволяє знизити інтенсивність флешбеків та емоційного болю. EMDR застосовується як при ПТСР, так і при КПТСР, демонструючи високу ефективність у клінічній практиці.

Тема 9. Психодинамічні та інтегративні підходи у травмофокусованій психотерапії.

Психодинамічні методи акцентують увагу на несвідомих процесах та внутрішніх конфліктах, що виникають після травми. Інтегративні підходи поєднують різні техніки, адаптуючи їх до потреб клієнта. Важливим є створення терапевтичного альянсу та робота з емоційними переживаннями. Такі стратегії дозволяють забезпечити більш глибоке та комплексне відновлення.

Тема 10. Міждисциплінарна співпраця та комплексна допомога: психотерапія, психіатрія, соціальна підтримка.

Ефективна допомога при ПТСР та КПТСР потребує взаємодії психологів, психіатрів, соціальних працівників та медичних фахівців. Комплексний підхід включає психотерапію, медикаментозне лікування та соціальну реабілітацію. Така співпраця дозволяє врахувати всі аспекти стану клієнта та забезпечити довготривалу підтримку. Міждисциплінарність є ключем до успішної інтеграції постраждалих у суспільство.

10. Структура залікового кредиту з дисципліни

Назви змістовних модулів і тем практичних занять	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
		л.	пр.	с.р.
Змістовий модуль 1. Теоретичні та діагностичні основи ПТСР і КПТСР				
Тема 1. Теоретичні засади посттравматичного стресового розладу (ПТСР): поняття, історія, сучасні підходи.	10	2	2	6
Тема 2. Комплексний посттравматичний стресовий розлад (КПТСР): особливості виникнення та перебігу.	10	2	2	6
Тема 3. Клінічні прояви ПТСР та КПТСР: симптоматика, диференційна діагностика.	10	2	2	6
Тема 4. Міжнародні класифікації ПТСР та КПТСР (DSM-5, МКХ-11): критерії та стандарти.	10	2	2	6
Тема 5. Етичні та професійні аспекти роботи з травмованими особами.	9	2	1	6
Змістовий модуль 2. Травмофокусована психотерапія: методи та практика				
Тема 6. Основні принципи травмофокусованої психотерапії: концептуальні засади та ефективність.	9	2	1	6
Тема 7. Когнітивно-поведінкові методи у лікуванні ПТСР та КПТСР.	8	2	1	5
Тема 8. EMDR-терапія (десенсибілізація та переробка рухами очей): техніка та застосування.	8	2	1	5
Тема 9. Психодинамічні та інтегративні підходи у травмофокусованій психотерапії.	8	2	1	5
Тема 10. Міждисциплінарна співпраця та комплексна допомога: психотерапія, психіатрія, соціальна підтримка.	8	2	1	5
Усього:	90	20	14	56

11. Тематика самостійних занять з дисципліни

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Самостійне заняття 1. Теоретичні моделі та концепції ПТСР - Опрацювати історію становлення поняття ПТСР. - Порівняти класичні та сучасні моделі розладу. - Визначити біопсихосоціальні чинники розвитку ПТСР. - Підготувати приклади практичного застосування теорій.	6

2	Самостійне заняття 2. Особливості виникнення та перебігу КПТСР – Дослідити умови формування КПТСР. – Визначити ключові симптоми та їх відмінність від ПТСР. – Проаналізувати роль тривалого травматичного впливу. – Підготувати приклади клінічних випадків.	6
3	Самостійне заняття 3. Клінічні прояви та диференційна діагностика – Скласти перелік основних симптомів ПТСР. – Визначити додаткові прояви КПТСР. – Порівняти ПТСР із депресією та тривожними розладами. – Підготувати схему диференційної діагностики.	6
4	Самостійне заняття 4. Міжнародні класифікації ПТСР і КПТСР – Ознайомитися з критеріями DSM-5. – Вивчити класифікацію КПТСР у МКХ-11. – Порівняти підходи DSM-5 та МКХ-11. – Підготувати таблицю критеріїв для практичного використання.	6
5	Самостійне заняття 5. Етичні та професійні аспекти роботи – Вивчити основні етичні принципи роботи з травмованими клієнтами. – Проаналізувати ризики повторної травматизації. – Визначити роль конфіденційності у психотерапії. – Підготувати приклади етичних дилем у практиці.	6
6	Самостійне заняття 6. Принципи травмофокусованої психотерапії – Вивчити базові принципи терапії. – Проаналізувати етапи роботи з травмою. – Визначити чинники ефективності терапії. – Підготувати приклади застосування у практиці.	6
7	Самостійне заняття 7. Когнітивно-поведінкові методи – Ознайомитися з техніками когнітивної реструктуризації. – Вивчити методи експозиції. – Проаналізувати роботу з дисфункціональними переконаннями. – Підготувати приклади застосування КПТ при КПТСР.	5
8	Самостійне заняття 8. EMDR-терапія – Вивчити принципи та техніку EMDR. – Ознайомитися з етапами проведення сеансу. – Визначити показання та протипоказання. – Підготувати приклади ефективності методу.	5
9	Самостійне заняття 9. Психодинамічні та інтегративні підходи – Вивчити психодинамічні методи роботи з травмою. – Ознайомитися з інтегративними стратегіями. – Проаналізувати роль терапевтичного альянсу. – Підготувати приклади комбінованих методів.	5

10	Самостійне заняття 10. Міждисциплінарна співпраця – Вивчити роль психолога у команді фахівців. – Ознайомитися з можливостями співпраці з психіатрами та соціальними працівниками. – Проаналізувати значення комплексного підходу. – Підготувати приклади успішної міждисциплінарної взаємодії.	5
Всього		56

12. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні:

1. Бондаренко О. Ф. *Психологічна допомога особам із посттравматичними розладами*. Київ: Либідь, 2019.
2. Гуменюк О. І. *Психотерапія травматичного досвіду: український контекст*. Тернопіль: ТНПУ, 2020.
3. Кочубейник О. М. *Психологічний супровід військовослужбовців із ПТСР*. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2021.
4. Кравченко Л. П. *Соціально-психологічні аспекти КППТСР*. Одеса: ОНУ ім. І. Мечникова, 2021.
5. Лазоренко Б. В. *Комплексний посттравматичний стресовий розлад: сучасні підходи*. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2022.
6. Максименко С. Д. *Психологія особистості: посттравматичний розвиток*. Київ: КНУ ім. Т. Шевченка, 2020.
7. Романовська Д. В. *Психологічна підтримка дітей, які пережили травму війни*. Київ: Університет «Україна», 2022.
8. Слюсаренко О. В. *Методи психодіагностики ПТСР у практиці психолога*. Дніпро: ДНУ, 2020.
9. Титаренко Т. М. *Життєві кризи та травматичний досвід: психологічна допомога*. Київ: Інститут психології ім. Г. С. Костюка, 2018.
10. Яковенко С. І. *Психологічна реабілітація учасників бойових дій*. Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019.

Додаткові:

1. American Psychiatric Association. *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-5)*. Washington, DC: APA, 2013.
2. Briere J., Scott C. *Principles of Trauma Therapy*. Thousand Oaks: Sage, 2015.
3. Cloitre M., Brewin C. R., Bisson J. I. *Complex PTSD in ICD-11: Development of Diagnostic Criteria and Implications for Treatment*. *World Psychiatry*, 2019.
4. Courtois C. A., Ford J. D. *Treating Complex Traumatic Stress Disorders*. New York: Guilford Press, 2016.
5. Figley C. R. *Trauma and Its Wake*. New York: Brunner/Mazel, 1985.
6. Foa E. B., Keane T. M., Friedman M. J. *Effective Treatments for PTSD*. New York: Guilford Press, 2021.

7. Ford J. D., Courtois C. A. *Treating Complex Traumatic Stress Disorders in Adults*. New York: Guilford Press, 2013.
8. Herman J. *Trauma and Recovery*. New York: Basic Books, 2015.
9. Lanius R., Vermetten E., Pain C. *The Impact of Early Life Trauma on Health and Disease*. Cambridge: CUP, 2010.
10. Ogden P., Minton K., Pain C. *Trauma and the Body: A Sensorimotor Approach to Psychotherapy*. New York: Norton, 2006.
11. Perry B. D. *The Boy Who Was Raised as a Dog*. New York: Basic Books, 2007.
12. Resick P. A., Monson C. M., Chard K. M. *Cognitive Processing Therapy for PTSD*. New York: Guilford Press, 2017.
13. Rothschild B. *The Body Remembers: The Psychophysiology of Trauma and Trauma Treatment*. New York: Norton, 2017.
14. Shapiro F. *Eye Movement Desensitization and Reprocessing (EMDR) Therapy*. New York: Guilford Press, 2018.
15. van der Hart O., Nijenhuis E., Steele K. *The Haunted Self: Structural Dissociation and the Treatment of Chronic Traumatization*. New York: Norton, 2006.
16. van der Kolk B. *The Body Keeps the Score: Brain, Mind, and Body in the Healing of Trauma*. New York: Viking, 2014.
17. van der Kolk B., McFarlane A., Weisaeth L. *Traumatic Stress: The Effects of Overwhelming Experience on Mind, Body, and Society*. New York: Guilford Press, 1996.
18. Wilson J. P., Friedman M. J., Lindy J. D. *Treating Psychological Trauma and PTSD*. New York: Guilford Press, 2001.
19. World Health Organization. *International Classification of Diseases 11th Revision (ICD-11)*. Geneva: WHO, 2019.
20. Yehuda R. *Post-traumatic Stress Disorder*. New England Journal of Medicine, 2002.

Інформаційні ресурси:

1. National Center for PTSD: <https://www.ptsd.va.gov>
2. International Society for Traumatic Stress Studies: <https://istss.org>
3. European Society for Traumatic Stress Studies: <https://estss.org>
4. WHO Mental Health: <https://www.who.int/health-topics/mental-health>
5. APA Division 56 (Trauma Psychology): <https://www.apatraumadivision.org>
6. Український інститут психічного здоров'я: <https://mentalhealth.in.ua/>
7. Всесвітня організація охорони здоров'я: <https://www.who.int>

13. Контроль і оцінка результатів навчання

13.1. Види контролю (поточний, підсумковий), проміжна атестація

Методи контролю: поточний, підсумковий.

При оцінюванні знань здобувача освіти приділяється перевага стандартизованим методам контролю: тестування (комп'ютерне), письмові роботи, контроль практичних навичок.

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей теми. Він містить: опитування, співбесіду, відповіді на питання, комп'ютерне тестування, виступ з доповіддю, захист рефератів.

Підсумковий контроль здійснюється наприкінці вивчення дисципліни у вигляді диференційованого заліку.

13.2. Форми контролю

Оцінка за розділ визначається як сума оцінок поточної навчальної діяльності (у балах) та оцінки підсумкового контролю (у балах), яка виставляється при оцінюванні теоретичних знань та практичних навичок відповідно до переліків, визначених програмою дисципліни.

Максимальна кількість балів, що присвоюється здобувачу освіти при засвоєнні кожного розділу (залікового кредиту) – 100, в тому числі за поточну навчальну діяльність – 60 балів (60%), за результатами підсумкового контролю – 40 балів (40%).

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей з кожної теми та під час індивідуальної роботи викладача зі здобувачами освіти. При оцінюванні навчальної діяльності здобувача освіти необхідно надавати перевагу стандартизованим методам контролю: тестуванню, структурованим письмовим роботам, структурованому за процедурою контролю практичних навичок в умовах, що наближені до реальних.

ОЦІНКУ “**ВІДМІННО**” отримує здобувач освіти, який твердо знає програмовий матеріал, глибоко його засвоїв, вичерпно, послідовно, грамотно і логічно його викладає, у відповіді якого тісно пов'язується теорія з практикою. При цьому здобувач освіти не вагається з відповіддю при видозміні завдання, вільно справляється з задачами та питаннями другого та третього рівня оцінки знань, виявляє знайомство з монографічною літературою, вірно обґрунтовує прийняте рішення, різносторонніми навиками та прийомами виконання практичних робіт. Практичні навички виконує без помилок, вміє в професійній діяльності ефективно використовувати набуті знання.

ОЦІНКУ “**ДОБРЕ**” отримує здобувач освіти, який знає програмовий матеріал грамотно і змістовно його викладає, який не допускає значних неточностей у відповіді на запитання, правильно використовує теоретичні положення при вирішенні практичних запитань і задач, володіє необхідними навиками і технікою їх виконання.

ОЦІНКУ “**ЗАДОВІЛЬНО**” отримує здобувач освіти, який знає основний матеріал, але не засвоїв його деталей, допускає неточності, недостатньо правильні формулювання, порушує послідовність у викладанні програмового матеріалу і відчуває труднощі при виконанні практичних навичок або виконує їх з істотними помилками, з помилками вирішує ситуаційні задачі третього рівня контролю знань.

ОЦІНКУ “НЕЗАДОВІЛЬНО” отримує здобувач освіти, який не знає значної частини програмового матеріалу, допускає значні помилки у його викладанні, невпевнено, з великими труднощами виконує практичні навички.

Бали за поточну успішність прив’язуються до середньої арифметичної оцінки за традиційною чотирибальною системою незалежно від кількості занять. Конвертація проводиться перед підсумковим контролем.

Підсумковий контроль здійснюється по завершенню вивчення всіх тем на останньому контрольному занятті. До підсумкового контролю допускають здобувачів освіти, які виконали всі види робіт, що передбачені навчальною програмою, та при вивченні розділу набрали кількість балів, не меншу за мінімальну. Конкретні форми підсумкового контролю визначаються у робочій навчальній програмі

Підсумковий контроль вважається зарахованим, якщо здобувач освіти набрав не менше 20 балів.

Оцінювання дисципліни:

Оцінка з дисципліни виставляється лише здобувачам освіти, яким зараховані усі розділи з дисципліни. Оцінка з дисципліни виставляється як середня з оцінок за розділи, на які структурована навчальна дисципліна. Оцінка з дисципліни F ("2") виставляється здобувачам освіти, яким не зараховано хоча б один розділ з дисципліни після завершення її вивчення. Оцінка Fx ("2") виставляється здобувачам освіти, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але не склали підсумковий контроль. Вони мають право на повторне складання підсумкового контролю не більше двох разів за графіком, затвердженим деканатом.

Здобувачі освіти які одержали оцінку F по завершенні вивчення дисципліни (не виконали навчальну програму хоча б з одного розділу або не набрали за поточну навчальну діяльність з розділу мінімальну кількість балів), мають **пройти повторне навчання з відповідного розділу**. Рішення приймається керівництвом ЗВО відповідно до нормативних документів, затвердженим в установленому порядку.

14. Політика навчальної дисципліни

Здобувач освіти зобов’язаний дотримуватися обов’язків, передбачених статтею 63 Закону України «Про вищу освіту», а також:

- своєчасно та в повному обсязі відвідувати заняття, передбачені навчальним планом та графіком навчального процесу;
- своєчасно та належним чином виконувати всі види завдань, передбаченими навчальними планами та програмами;
- у встановленому державними стандартами обсязі володіти теоретичними знаннями, практичними навичками, сучасними методами досліджень, проходити контрольні заходи, передбачені навчальними планами та програмами;

- своєчасно складати (перескладати) залік, виконувати контрольні роботи, відпрацьовувати заняття в терміни та за графіком, встановленими кафедрою психології;
- своєчасно інформувати викладача щодо неможливості з поважних причин відвідувати заняття;
- постійно прагнути до підвищення загальної культури, морального вдосконалення, проявляти належну повагу до керівних, науково-педагогічних, навчально-допоміжних працівників;
- дбайливо ставитись до майна, яке йому надано в користування, дотримуватись правил внутрішнього трудового розпорядку;
- виконувати вимоги з охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії, протипожежної безпеки, передбачені відповідними правилами та інструкціями.
- у повному обсязі відшкодувати збитки, нанесені невиконанням чи неналежним виконанням умов з охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії, протипожежної безпеки.

Здобувач освіти зобов'язаний дотримуватися положень етичного кодексу ЗФУУ.

Здобувач освіти має права, передбачені статтею 62 Закону України «Про вищу освіту».

Усі форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів зазначенні в положенні університету про оцінювання результатів вивчення навчальної дисципліни.